

Profesor universitar doctor
VASILE PĂVĂLEANU

DREPT PENAL SPECIAL

Universul Juridic
București
-2010-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2010, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
AUTORULUI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE
PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PĂVĂLEANU, VASILE

Drept penal special / Vasile Păvăleanu. - București :

Universul Juridic, 2010

Bibliogr.

ISBN 978-973-127-261-0

343(498)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.665**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0733.673.555**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

ARGUMENT

Manualul universitar „Drept penal special” este rodul activității îndelungate ca magistrat și profesor universitar și vine să completeze un demers științific concretizat prin publicarea la Editura „Lumina Lex” București a unor lucrări în domeniul dreptului penal și a dreptului procesual penal, și anume: Drept procesual penal, Partea generală, 2001; Drept procesual penal, Partea specială, 2002; Drept penal, Partea generală, 2003; Drept procesual penal, volumele I și II, 2004; Drept penal general după Codul penal 2004, apărut în 2005; Drept penal general, 2007; Drept procesual penal, volumele I și II, ediția a III-a, 2007.

La începutul anului 2009 a apărut cursul Drept penal special, volumul I, consacrat infracțiunilor contra persoanei, patrimoniului și autorității, cu angajamentul de a continua demersul științific și sub aspectul infracțiunilor de serviciu sau în legătură cu serviciul, a celor care împiedică înfăptuirea justiției, contra siguranței circulației pe căile ferate, privitoare la regimul stabilit pentru unele activități reglementate de lege, de fals, la regimul stabilit pentru anumite activități economice și contra familiei.

Nu sunt cuprinse în manual infracțiunile contra siguranței statului, cele care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială cu excepția infracțiunilor contra familiei, infracțiunile contra capacității de apărare a României și cele contra păcii și omenirii.

Prezentarea infracțiunilor are în vedere Codul penal din 1968, cu modificările aduse, comparativ cu dispozițiile Codului penal 2009¹, și cu cele din Codul penal italian, Codul penal francez, Codul penal german ș.a.

Suntem conștienți că elaborarea unei lucrări de referință în domeniul dreptului penal, într-o perioadă de profunde modificări legislative și de schimbare a concepției privind noua legislație penală implică unele dificultăți și chiar asumarea unui risc, pe care l-am acceptat cu convingerea că voi avea posibilitatea să contribui, într-o anumită măsură, la imprimarea unui nou sens științei dreptului penal, mai ales prin referire la dreptul comparat și la Codul penal 2009.

Manualul universitar se adresează studenților, masteranzilor și doctoranzilor de la facultățile de drept și de administrație publică, însă poate fi util și pentru magistrați, avocați și alți specialiști în domeniul dreptului, mai ales prin cele mai noi opinii exprimate în literatura de specialitate și practica judiciară, fiind avute în vedere actele normative apărute până în luna decembrie 2009.

Ne exprimăm convingerea că sugestiile, propunerile și chiar unele puncte de vedere contrare ne vor fi de un real folos, pentru o nouă ediție, care va fi impusă de adoptarea noului Cod de procedură penală, și a legii de stabilire a intrării în vigoare a acestuia și a Codului penal 2009, urmând a fi prezentate infracțiunile după noua legislație penală.

Autorul

¹ Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009.

LISTA DE ABREVIERI

alin.	= alineat
art.	= articol
B.J.	= Buletinul jurisprudenței
c.	= contra
C.A.	= Curtea de Apel
C.C.	= Curtea Constituțională
C.D.	= Culegere de decizii
C.E.D.O.	= Curtea Europeană a Drepturilor Omului
col. mil.	= colegiul militar
col.p.	= colegiul penal
C.P.J.	= Culegere de practică judiciară
C.S.J.	= Curtea Supremă de Justiție
d.	= decizia
d.î.	= decizia de îndrumare
d.p.	= decizia penală
Dreptul	= revista „Dreptul”
ed.	= ediție
Ed.	= Editura
H.G.	= Hotărârea Guvernului României
<i>ibidem</i>	= în același loc (în aceeași lucrare)
Î.C.C.J.	= Înalta Curte de Casație și Justiție
J.N.	= revista „Justiția nouă”
lit.	= litera
M. Of.	= Monitorul Oficial al României, partea I
nr.	= numărul
O.G.	= Ordonanța Guvernului României
<i>op. cit.</i>	= opera citată
O.U.G.	= Ordonanța de urgență a Guvernului României
p.	= pagina
pct.	= punctul
RDP	= „Revista de drept penal”
RRD	= „Revista română de drept”
s. mil.	= secția militară
s.p.	= secția penală
s.u.	= secțiile unite
<i>supra</i>	= mai sus (deasupra)
ș.a.	= și alții (altele)
T.J.	= Tribunalul județean
T.M.B.	= Tribunalul municipiului București
T.S.	= Tribunalul Suprem
vol.	= volumul

INTRODUCERE

Dreptul penal special constituie, în opinia unor autori¹, partea cea mai veche a dreptului penal, întrucât primele norme penale au fost cele care impuneau o anumită obligație sau interdicție și sancționau încălcarea acesteia. Sub acest aspect, dreptul penal special prezintă un interes istoric și sociologic incontestabil întrucât lista infracțiunilor sancționate și a pedepselor aplicabile celor vinovați dau imaginea unei societăți la un moment dat.

De altfel, vechii legiuitori au început prin reglementarea unor interdicții, cum ar fi „să nu furi”, „să nu uciți” etc. și mult mai târziu s-a născut dreptul penal general².

Dreptul penal special este, după unii autori³, ramura științelor penale care examinează specificul fiecărei infracțiuni încriminate într-o ordine juridică dată, prin studierea condițiilor prealabile, a elementelor constitutive, sancțiunile și eventualele particularități procedurale. Deși dreptul penal special și dreptul penal general fac obiectul a două discipline didactice, iar această împărțire s-a făcut din punct de vedere didactic, în realitate între acestea există o strânsă legătură, fiind vorba despre o singură materie⁴.

Structura cursului

Dreptul penal special este extrem de vast și în raport de evoluția tehnică, economică și socială numărul infracțiunilor crește. În aceste condiții, alături de un drept penal special „general” care include infracțiunile clasice, contra persoanei, familiei, bunurilor și a statului, a apărut un drept penal special „foarte special”, după opinia unor autori⁵, tehnic, respectiv un drept penal al afacerilor, rutier, vamal ș.a.

Din acest motiv, un curs consacrat dreptului penal special nu poate cuprinde toate infracțiunile din cele două categorii, ci numai unele din prima categorie.

O dificultate o constituie stabilirea ordinii prezentării infracțiunilor în Codul penal, care, într-o concepție modernă, se face în raport de obiectul juridic, respectiv valoarea socială ocrotită prin încriminarea faptelor socialmente periculoase. Sub acest aspect există diferențe notabile întrucât în unele Coduri penale, cum ar fi cel românesc din 1968, italian din 1930 și german din 1975, primul titlu al părții speciale este consacrat statului, iar altele cum sunt cele din Franța, Spania⁶ și Codul penal român din 2009, consacră acest spațiu infracțiunilor contra persoanei.

Deși, în prezent, obiectul infracțiunii este cel mai important criteriu folosit de legiuitor în stabilirea locului infracțiunilor în Codul penal, unii autori⁷ se referă și la alte

¹ Michel Véron, *Droit pénal spécial*, édition 10, Armand Colin, Éditions Dalloz, Paris, 2004, p. 1.

² Jean Pradel, Michel Danti-Juan, *Droit pénal spécial*, éd. 2, Édition Cujas, 2001, Paris, p. 14.

³ Michèle-Laure Rassat, *Droit pénal spécial. Infractions des et contre les particuliers*, ed. 4, Dalloz, Paris, 2004, p. 1.

⁴ Avram Filipaș, *Drept penal român, Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 27; Florin Streteanu, *Tratat de drept penal, Partea generală*, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 19; Michél Véron, *op. cit.*, p. 1.

⁵ Jean Pradel, Michel Danti-Juan, *op. cit.*, p. 17.

⁶ Enrique Gimbernat Ordeig, Esteban Mestre Delgado, *Código penal*, Madrid, 2007, p. 155.

⁷ Avram Filipaș, *op. cit.*, p. 84.

criterii care sunt de conjunctură, mai stabile, cu o durată mai mare în timp sau altele care privesc impactul contemporan al unor învinuiri.

În ce ne privește, înțelegem să folosim structura Codului penal din 1968, cu precizarea că vom începe prezentarea cu infracțiunile contra persoanei și vom continua cu cele contra patrimoniului, autorității, care aduc atingere unor activități de interes public sau altor activități reglementate de lege, infracțiuni de fals, a celor la regimul pentru anumite activități economice și contra familiei.

Titlul I

INFRAȚIUNI CONTRA PERSOANEI

Capitolul I

INFRAȚIUNI CONTRA VIEȚII, INTEGRITĂȚII CORPORALE ȘI SĂNĂTĂȚII

Secțiunea I

Omuciderea

1. Omorul

1.1. Conținutul legal

Potrivit art. 174 alin. 1 Cod penal, omorul constă în uciderea unei persoane.

Această reglementare a fost preluată de art. 178 din Codul penal din 2004 și de art. 188 din Codul penal 2009 și se regăsește sub o anumită formulare în art. 221-1 Cod penal francez și în art. 138 Cod penal spaniol.

De altfel, omorul a fost încriminat din cele mai vechi timpuri, aducând atingere celui mai important atribut al persoanei, care este viața.

1.2. Condițiile prealabile

1.2.1. Obiectul juridic al infracțiunii de omor îl constituie relațiile sociale privind dreptul la viață¹ asigurat fiecărui om din momentul nașterii și până la moartea naturală, indiferent de vârsta acestuia, starea de sănătate ș.a. Dreptul la viață este garantat prin art. 22 alin. 1 din Constituție și proteguit de lege potrivit art. 2 alin. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului².

1.1.2. Obiectul material constă în corpul unui om în viață, indiferent de vârstă, sex, starea sănătății sau a normalității bio-antropologice. Reținem că viața încetează, în sens biologic, când încetează și viața ca valoare socială. De aceea, obiectul material nu trebuie confundat cu subiectul pasiv care este persoana în viață căreia i s-a suprimat ori s-a încercat să i se suprimă viața.

1.2.3. Subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană, din moment ce legea nu condiționează existența infracțiunii de vreă calitate specială a subiectului. Din acest motiv participația este posibilă sub toate formele: coautorat, instigare și complicitate.

Potrivit art. 46 alin. 2 din Codul penal, 2009, coautori sunt persoanele care săvârșesc nemijlocit aceeași faptă prevăzută de legea penală.

¹ George Antoniu, *Ocrotirea penală a vieții persoanei*, RDP nr. 1/2002, p. 9 și urm.

² Donna Gomien, *Introducere în Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, Ed. All, București, 1993, p. 16.

În literatura juridică s-a exprimat opinia¹ potrivit căreia, în caz de coautorat, nu este nevoie ca fiecare participant să fi comis neapărat o activitate materială care să acopere în întregime latura obiectivă a infracțiunii, întrucât actele coautorilor se completează reciproc în cadrul activității materiale indivizibile de săvârșire a faptei. În acest sens, Instanța Supremă² a decis că fapta participantului la săvârșirea infracțiunii de omor, de a folosi împotriva victimei un spray paralizant, urmată de lovirea repetată a acesteia de către cel de al doilea participant cu un corp asupra zonei capului, cauzându-i leziuni ce au dus la deces, constituie coautorat la omor, întrucât inculpații au acționat împreună și conjugat.

1.3. Conținutul constitutiv

1.3.1. Latura obiectivă

Prin latura obiectivă a infracțiunii se înțelege fapta manifestată sub forma unei acțiuni sau inacțiuni încriminată de lege care constituie elementul material, urmarea periculoasă și legătura dintre acestea.

1.3.1.1. Elementul material

Din punct de vedere obiectiv elementul material se realizează prin orice activitate materială care are ca rezultat moartea unui om, care se manifestă sub forma de acțiune sau inacțiune.

Acțiunile sunt cele mai frecvente modalități de săvârșire a omorului și pot consta în folosirea de către făptuitor a unor obiecte (cuțit, topor ș.a.), după cum acesta se poate folosi de o energie străină (animal, energie electrică etc.).

Astfel, într-o cauză Instanța Supremă³ a reținut că lovirea unei persoane, cu pumnii și picioarele în toate zonele corpului, cauzând fracturi costale, ruperi de organe interne și alte leziuni grave ce au avut ca urmare moartea acesteia constituie infracțiunea de omor. Într-o altă cauză⁴ s-a reținut că fapta inculpatului de a asmuți câinii asupra victimei, cu consecința decesului ca urmare a multiplelor plăgi mușcate, constituie infracțiunea de omor. În fine, în practica judiciară⁵ s-a stabilit că îngrădirea unui teren cu un cablu, pus sub tensiunea de 220 V, urmată de atingerea cablului de către o persoană, cu consecința electrocutării acesteia și producerii unor grave leziuni constituie tentativă la infracțiunea de omor comisă cu intenție indirectă.

Acțiunea poate fi îndreptată împotriva corpului victimei, dar și împotriva psihicului acesteia. Sub acest aspect, este dată infracțiunea de omor atunci când făptuitorul, știind că victima suferă de cord și că o emoție puternică îi va provoca moartea, acționează în acest sens⁶.

Inacțiunea (omisiunea) constă în abținerea de a efectua o acțiune la care legea obligă, încălcându-se o normă onerativă, așa cum se întâmplă în cazul omorului săvârșit prin lăsarea victimei să moară prin înfometare⁷.

¹ V. Păvăleanu, *Drept penal general*, ed. a III-a, Ed. Lumina Lex, București, 2007, p. 164.

² CSJ, s.p., d. nr. 1262 din 22.05.1997, B.J. 2004, p. 681.

³ CSJ, s.u., d. nr. 19/1996, RDP nr. 2/1997, p. 133.

⁴ Î.C.C.J., s.p., d. nr. 1671 din 25.03.2004, C. Crișu, *Codul penal*, Ed. Juris Argessis, 2006, p. 255.

⁵ T. Toader, în colab., *Codul penal și legile speciale*, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 255.

⁶ T.S., s.p., d. nr. 625/1987, în C.D. 1987, p. 265.

⁷ J. Pradel, *Droit pénal général*, Edition Cujas, ed. 14, 2002, p. 337.

1.3.1.2. *Urmarea imediată* constă într-un rezultat material, adică moartea victimei, care poate surveni imediat sau mai târziu. În lipsa acestui rezultat, actul de violență poate fi luat în considerare ca element al tentativei la omor sau al altei infracțiuni.

1.3.1.3. *Legătura de cauzalitate* constă în raportul care trebuie să existe între activitatea făptuitorului și moartea victimei. Sub acest aspect Instanța Supremă¹ a reținut că există legătură directă de cauzalitate între fapta inculpatului care a refuzat să oprească autoturismul cu care transporta o tânără, care a sărit din mers și moartea acesteia ca urmare a leziunii suferite. În lipsa unei asemenea legături de la cauză la efect nu se poate reține săvârșirea infracțiunii de omor. Nu este însă necesar ca activitatea făptuitorului să constituie cauza exclusivă a morții victimei, raportul de cauzalitate fiind posibil și atunci când la activitatea făptuitorului s-au adăugat și alți factori, preexistenți, concomitenți sau posteriori, care au contribuit la producerea rezultatului.

În acest sens s-a pronunțat și Instanța Supremă² care a decis că există raport de cauzalitate între fapta inculpatului care a lovit victima cu cuțitul în abdomen și moartea acesteia, chiar dacă ulterior au intervenit și alți factori: ca tratarea superficială și intervenția chirurgicală întârziată, care au concurat la producerea aceluiași rezultat.

Dimpotrivă, raportul de cauzalitate este întrerupt, dacă ulterior săvârșirii faptei intervine o cauză care, prin ea însăși și independent de activitatea făptuitorului, produce moartea victimei³, cum ar fi în cazul în care victima infracțiunii este internată în spital pentru vătămare corporală, însă decedează ca urmare a administrării unui tratament greșit.

1.3.2. *Latura subiectivă*

Infracțiunea de omor se săvârșește numai cu intenție, care poate fi directă sau indirectă.

Intenția de a ucide se deduce din materialitatea actelor folosite de infractori care evidențiază poziția acestora față de rezultatele produse. Astfel, într-o cauză⁴ s-a reținut că trimiterea prin poștă a unui colet părții vătămate, conținând exploziv cu urmarea producerii, prin explozie, a unor leziuni vindecabile, reflectă intenția făptuitorului de a ucide. De asemenea, Instanța Supremă⁵ a decis că lovirea unei persoane în cap cu o coadă de topor, cu urmarea unei fracturi craniene cu pierdere de substanță osoasă, infirmitate permanentă și invaliditate, caracterizează tentativa infracțiunii de omor, existând intenția de a ucide.

Pentru existența infracțiunii de omor, nu interesează mobilul ori scopul săvârșirii faptei, care vor fi luate în considerare la individualizarea judiciară a pedepsei.

Totuși, prin voința legiuitorului, un anumit mobil sau scop constituie o circumstanță de agravare a omorului, care devine calificat. Sub acest aspect, potrivit art. 175 lit. b) și h) Cod penal, omorul este calificat când este comis din interes material ori pentru a înlesni sau ascunde săvârșirea altei infracțiuni.

O problemă mult discutată este legată de răspunderea făptuitorului în cazul formelor infracțiunii deviate: *error in persona* și *aberratio ictus*. În această privință există

¹ CSJ, s.p., d. nr. 1620/1988, RDP nr. 1/2000, p. 138.

² T.S., col. p., d. nr. 1990/1963, J.N, nr. 11/1965, p. 163.

³ Teodor Vasiliu, Doru Pavel, George Antoniu, Dumitru Lucinescu, Vasile Papadopol, Virgil Rămureanu, *Codul penal comentat și adnotat. Partea specială*, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1975, p. 73.

⁴ C. S.J., s.p., d. 2432/2001, RDP nr. 3/ 2002, p. 112.

⁵ Î.C.C.J., s.p., d. 6002/2004, RDP nr. 1/2006, p. 163.

o opinie dominantă în doctrină și jurisprudența română, în sensul că făptuitorul va răspunde pentru infracțiunea de omor, chiar dacă a intenționat să-l ucidă pe x, însă l-a ucis pe y, care s-a interpus între părți.

Sub acest aspect s-a motivat¹ că legea ocrotește viața omului în general și nu viața unui individ anume.

Instanța Supremă² a decis că eroarea asupra persoanei victimei nu influențează vinovăția făptuitorului și nu înlătură răspunderea sa penală, situație care se aplică și în cazul *aberratio ictus*.

Autorii francezi³ s-au pronunțat pentru reținerea infracțiunii de omor în cazul erorii asupra persoanei și a unui concurs între tentativă și omor consumat când este vorba de *aberratio ictus*, însă jurisprudența franceză reține numai omor asupra lui y.

În ultima perioadă s-a susținut că, în ipoteza *aberratio ictus*, sunt două infracțiuni și anume o tentativă și un omor consumat⁴, fiind prezentate și alte opinii ale unor autori români și străini, însă rămâne de văzut dacă acestea se vor impune în doctrina și în jurisprudența română⁵.

1.4. Forme. Sancțiune

Infracțiunea de omor este susceptibilă de desfășurare în timp și prin urmare poate rămâne în faza de tentativă sau se poate consuma.

Tentativa la infracțiunea de omor poate fi întreruptă când activitatea făptuitorului a fost oprită și împiedicată să se desfășoare din cauze exterioare voinței acestuia, așa cum s-a întâmplat într-o cauză în care agresorul a aplicat victimei două lovituri de cuțit în zona toracelui, apoi a fost imobilizat de către alte persoane⁶.

Uneori, întâlnim forma tentativei perfecte când acțiunea a fost executată în întregime, însă nu s-a produs moartea victimei, situație reținută într-o cauză în care victima a fost aruncată de la etajul 5 al unei clădiri, însă nu a decedat întrucât a căzut pe un sol afânat și cu vegetație⁷.

Alteori, tentativa poate fi relativ improprie când făptuitorul administrează victimei o doză insuficientă de otrăvă⁸ sau dacă folosește o cantitate insuficientă de explozibil, plasată defectuos sub clădirea în care se aflau victimele⁹.

Tentativa la infracțiunea de omor se poate săvârși și cu intenție indirectă, așa cum a reținut Instanța Supremă¹⁰ într-o cauză în care victima a fost lovită la gât cu un ciob de sticlă suferind leziuni care nu au dus la decesul acesteia, însă rezultatul letal nu s-a produs numai datorită întâmplării.

¹ V. Dongoroz, în colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român, Partea specială*, vol. III, Ed. Academiei, București, 1971, p. 184.

² T.S., s.p., d. nr. 100/1980, RRD nr. 9/1980, p. 64.

³ J. Pradel, Michel Danti-Juan, *op. cit.*, p. 37.

⁴ A. Filipaș, *op. cit.*, p. 144.

⁵ Alex. Boroș, Gh. Nistoreanu, *op. cit.*, p. 29.

⁶ C.S.J., s.p., d. nr. 340/1992, Dreptul nr. 4/1993, p. 69.

⁷ T.S., s.p., d. nr. 898/1983, RRD nr. 8/1983, p. 60.

⁸ C.S.J., s.p., d. nr. 172/2000, Dreptul nr. 9/2001, p. 5.

⁹ T.M.B., s.p., d. nr. 219/1999, Dreptul nr. 6/2000, p. 60.

¹⁰ Î.C.C.J., s.p., d. nr. 3570 din 8.06.2005, în C. Crișu, *Codul penal, op. cit.*, p. 245.

Consumarea infracțiunii are loc în momentul în care se produce decesul victimei, care poate surveni la un interval de timp după săvârșirea faptei, care va constitui tentativă la infracțiunea de omor în această perioadă. Într-o cauză soluționată de Instanța Supremă¹, s-a reținut că inculpatul a aplicat victimei mai multe lovituri cu o piatră asupra capului, producându-i fracturi de boltă cu iradieri care i-au cauzat o hemoragie cerebrală și fiind internată în spital a decedat după cinci zile.

Sanctiunea constă în închisoare de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi, pedeapsă ce se prevede și de art. 188 din Codul penal 2009.

2. Omorul calificat (art. 175)

2.1. Conținutul legal

Potrivit art. 175 Cod penal, omorul calificat constă în omorul săvârșit în vreuna din următoarele împrejurări:

- a) cu premeditare;
- b) din interes material;
- c) asupra soțului sau unei rude apropiate;
- d) profitând de starea de neputință a victimei de a se apăra;
- e) prin mijloace ce pun în pericol viața mai multor persoane;
- f) în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale victimei;
- g) pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la urmărire sau arestare, ori de la executarea unei pedepse;
- h) pentru a înlesni sau ascunde săvârșirea altei infracțiuni;
- i) în public.

Infracțiunea de omor calificat presupune realizarea conținutului omorului simplu, în oricare împrejurare alternativă prevăzută în textul menționat. Este posibil ca omorul să se săvârșească în două sau mai multe împrejurări alternative, însă se va reține o singură infracțiune iar nu un concurs.

a) Omorul săvârșit cu premeditare

Premeditarea presupune luarea în mod deliberat a hotărârii de a comite o anumită infracțiune, exteriorizată prin activitatea de pregătire a condițiilor săvârșirii acesteia².

- *O primă condiție* privește trecerea unui interval de timp din momentul luării rezoluției și până în momentul executării omorului. Durata acestui interval de timp nu este fixă și nici nu poate fi stabilită dinainte, ci va fi apreciată în fiecare caz, în raport de calitățile subiective ale făptuitorului precum și de celelalte împrejurări ale cauzei. În practica judiciară s-a considerat îndeplinită această condiție într-o cauză³ în care inculpatul în urma unui conflict cu victima a plecat acasă, s-a înarmat cu un cuțit și a revenit în același loc după o oră, pândind-o și aplicându-i o lovitură în inimă, cu efect

¹ C.S.J., s.p., d. nr. 1080, 1999, RDP nr. 1/2001, p. 146.

² G. Antoniu, C. Bulai, Gh. Ghivulescu, *Dicționar Juridic Penal*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 224; O. Loghin, A. Filipaș, *Drept penal român, Partea specială*, Ed. Șansa, București, 1992, p. 38; T. Toader, *Drept penal, Partea specială*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 44.

³ C.S.J., s.p., d. nr. 622/1993, Dreptul nr. 8/1994, p. 70.

mortal. Într-o altă cauză¹ s-a reținut că amenințarea repetată a unei persoane cu moartea, o durată mai mare de timp, urmată de deplasarea inculpatului înarmat cu topor și cuțit la domiciliul victimei și uciderea acesteia, întrunește elementele constitutive ale infracțiuni de omor calificat cu premeditare. Dimpotrivă, s-a decis că această condiție nu este îndeplinită în cazul unei altercații produse în apropierea locuinței inculpatului care s-a înarmat cu un cuțit, după care, găsind-o pe partea vătămată, a încercat să o ucidă².

- *A doua condiție* privește activitatea psihică a făptuitorului de reflectare, de chibzuire asupra modului cum va săvârși infracțiunea. S-a considerat îndeplinită această condiție într-o cauză³ în care făptuitorii au luat hotărârea infracțională în seara precedentă săvârșirii omorului, urmată de înarmarea acestora cu toporul și cu un ciomag, pândirea victimei în apropierea locuinței sale și agresarea ei după ieșirea din casă. Dimpotrivă s-a considerat că nu este suficient pentru reținerea omorului cu premeditare ca autorul să comită acțiunea agresivă după câteva minute de la momentul conflictului, ci după o perioadă de timp în care să poată reflecta asupra faptei, să ia hotărârea de a o comite⁴.

- *A treia condiție* presupune efectuarea unor acte de pregătire de natură să întărească rezoluția luată și să asigure realizarea ei.

Unii autori⁵ consideră că premeditarea presupune realizarea a două condiții și anume: trecerea unui interval de timp din momentul luării hotărârii de a săvârși omorul și efectuarea unor acte de pregătire. Astfel, există tentativă la infracțiunea de omor calificat săvârșită cu premeditare atunci când fapta a fost comisă în ziua următoare unui conflict, mobilul fiind răz bunarea, iar făptuitorul a plănuțit agresivnea, s-a înarmat, a ascuns arma pentru a surprinde victima și a agresat-o⁶.

Reținerea faptei ca fiind cu premeditare este greșită în situația în care în urma unui conflict cu victima, făptuitorul merge acasă și se înarmează cu un cuțit, apoi revine la locul conflictului avut înainte și aplică victimei lovituri de cuțit care se soldează cu moartea acesteia⁷.

Premeditarea este o circumstanță personală care nu se răsfrânge asupra celorlalți participanți (art. 28 alin. 1 Cod penal). Dacă cel care a premeditat săvârșirea omorului a efectuat acte de pregătire împreună cu alte persoane, care au cunoscut scopul pregătirii, premeditarea devine o circumstanță reală și, prin urmare, se răsfrânge asupra participanților⁸. Ne aflăm într-o atare situație când cel care îl ajută pe autor să procure arma cunoscând că o va folosi la săvârșirea omorului, răspunde pentru complicitate la omor calificat.

Agravanta premeditării poate exista în cazul erorii asupra unei persoane și când este vorba de *aberratio ictus*, întrucât interesează ca făptuitorul să fi premeditat suprimarea vieții unui om.

¹ Î.C.C.J., s.p., d. nr. 4582 din 3 august 2005, Dreptul nr. 8/2006, p. 232.

² C.S.J., s.p., d. nr. 1047 din 21 septembrie 1990, T. Toader, în colab., *op. cit.*, p. 258.

³ C.S.J., s.p., d. nr. 2672 din 28.05.2002, T. Toader, în colab., *op. cit.*, p. 259.

⁴ C.S.J., s.p., d. nr. 1014 din 9.06.1993, T. Toader, în colab., *op. cit.*, p. 258.

⁵ J. Pradel, M. Danti-Juan, *op. cit.*, p. 38; V. Dongoroz, în colab., *Explicații teoretice ...*, *op. cit.*, p. 34.

⁶ Î.C.C.J., s.p., d. nr. 1730/2006, G. Bodoroncea, în colab., *Codul penal*, Ed. C.H. Beck, București, 2007.

⁷ C.S.J., s.p., d. nr. 5155/2001, Dreptul nr. 3/2003, p. 248.

⁸ V. Dongoroz, în colab., *op. cit.*, vol. III, p. 189.

Premeditarea poate să fie aplicată împreună cu provocarea, deși prima circumstanță presupune o stare de calm, iar provocarea o stare de tulburare. Sub acest aspect, este posibil ca făptuitorul să acționeze cu premeditare, condiționând această comportare de un act provocator săvârșit de victimă.

Tot astfel, este posibil ca cel provocat să nu riposteze imediat prin săvârșirea omorului, ci după trecerea unui interval de timp, în care să mediteze asupra hotărârii luate și să efectueze acte de pregătire.

Potrivit art. 221-3 alin. 1 din Codul penal francez, omorul comis cu premeditare constituie un asasinat.

b) Omorul săvârșit din interes material [art. 175 lit. b) Cod penal]

Prin interes material se înțelege orice folos, avantaj sau beneficiu de natură patrimonială și poate consta în bani, bunuri, avantaje materiale, recunoașterea unui drept, stingerea unei datorii etc.¹ Pentru încadrarea juridică a faptei ca omor săvârșit din interes material este necesar ca autorul să urmărească prin uciderea victimei dobândirea unui avantaj material. Atunci când omorul este săvârșit din alte motive – răzbunare, gelozie, în urma unei certe etc. – chiar dacă decesul victimei ar putea aduce făptuitorului un asemenea avantaj, nu se reține forma de omor calificat prevăzută de art. 175 lit. b) Cod penal².

Omorul se consideră ca fiind săvârșit din interes material și atunci când acțiunea inculpatului nu urmărește uciderea unei persoane, ci a alteia. Ceea ce atrage aplicarea art. 175 lit. b) Cod penal este mobilul care a stat la baza luării rezoluției infracționale, fiind indiferent dacă, din motive independente de făptuitor, rezultatul nu s-a produs în persoana vizată, ci a încetat din viață o altă persoană³. În cazul omorului săvârșit din interes material, autorul acționează cu convingerea că, săvârșind omorul, interesele sale materiale vor fi satisfăcute pe cale aparent legală ori că banii îi vor reveni de drept, însă atunci când omorul ar fi săvârșit în vederea însușirii prin mijloace violente a unor valori, bani sau lucruri, devin aplicabile prevederile art. 176 lit. d) Cod penal⁴.

c) Omorul săvârșit asupra soțului sau unei rude apropiate [art. 175 lit. c) Cod penal]

În acest caz se ia în considerare calitatea specială dintre făptuitor, soț sau ruda apropiată.

Calitatea de soț se cere să existe în momentul săvârșirii faptei. În cazul în care această calitate a încetat, ca urmare a desfacerii căsătoriei prin divorț, fapta constituie un omor simplu. Sub acest aspect, în cazul infracțiunii de omor săvârșit asupra soțului, după ce hotărârea de desfacere a căsătoriei a fost atacată cu recurs de inculpat, dar înainte de soluționarea recursului, instanța trebuie să verifice cu atenție obiectul recursului, în scopul de a stabili dacă referitor la divorț hotărârea a fost atacată sau nu. Dacă recursul se referă nu la desfacerea căsătoriei, ci la soluționarea unei cereri accesorii, iar la data săvârșirii omorului termenul de recurs expirase, hotărârea primei instanței în ceea ce privește divorțul este definitivă, calitatea de soț a încetat înainte de săvârșirea infracțiunii,

¹ T. Toader, *op. cit.*, p. 46.

² T.S., s.p., d. nr. 1004/1987, C.D. 1987, p. 288.

³ T.S., s.p., d. nr. 1721/1981, Repertoriu 1980-1985, p. 210.

⁴ T.S., s.p., d. nr. 1321/1977, Repertoriu 1975/1980, p. 283.

iar fapta nu mai poate fi încadrată în omor calificat¹. Tot astfel, omorul va fi simplu și nu calificat, atunci când făptuitorul și victima erau legați printr-un căsătorie nulă datorită bigamiei, precum și omorul comis asupra concubinului.

Rude apropiate, în sensul art. 149 Cod penal, sunt ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude.

Sub acest aspect s-a reținut că fapta inculpatei de a-și ucide copilul nou-născut, imediat după naștere, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de omor calificat, iar nu pe cele ale infracțiunii de pruncucidere în contextul în care din probatoriu rezultă că aceasta a ascuns sarcina față de persoanele din familie, s-a prezentat la medic pentru întreruperea sarcinii, intervenție refuzată, având discernământul critic păstrat².

În cazul în care este săvârșit asupra unei rude apropiate care locuiește împreună cu făptuitorul, omorul este calificat potrivit art. 175 lit. c) Cod penal, fără a se putea reține și circumstanța agravantă prevăzută în art. 75 lit. b) Cod penal³.

Uciderea de către tatăl fișec a copilului său adoptat constituie infracțiunea de omor calificat⁴. Aceeași faptă comisă de inculpat asupra unchiului său prin alianță, care este soțul mătușii inculpatului (sora tatălui său), va constitui infracțiunea de omor, întrucât în acest caz calitatea de rudă apropiată nu subzistă⁵.

Calitatea de soț sau de rudă apropiată a făptuitorului în raport cu victima este o circumstanță personală, care nu se răsfrânge asupra participanților.

d) Omorul săvârșit profitând de starea de neputință a victimei de a se apăra [art. 175 lit. d) Cod penal]

Această agravantă presupune îndeplinirea cumulativă a două condiții:

- *O primă condiție vizează starea de neputință a victimei de a se apăra.* Această stare trebuie să fie exterioară activității făptuitorului, să nu se datoreze acestuia, ea poate fi temporară sau definitivă și trebuie să existe în momentul comiterii faptei⁶. Sunt în neputință de a se apăra persoanele care, datorită unei stări fizice sau psihice ori datorită altor împrejurări, nu pot reacționa împotriva agresorului (persoanele care suferă de o infirmitate fizică sau psihică, cele bolnave, cele în vârstă înaintată sau în vârstă fragedă, cele aflate în stare totală de epuizare fizică etc.)⁷. În acest sens, Instanța Supremă a decis că săvârșește un omor calificat, prevăzut de art. 175 lit. d) Cod penal, mama care își ucide copilul nou-născut imediat după naștere, dacă nu sunt îndeplinite condițiile art. 177 Cod penal, deoarece copilul nou-născut, prin natura situației lui, este în neputință de a se apăra⁸. Majoritatea autorilor⁹ s-au pronunțat în sensul soluțiilor din practica judiciară, însă

¹ C.S.J., s.p., d. nr. 869/1991, Dreptul nr. 3/1992, p. 74.

² C.S.J., s.p., d. nr. 579/2003, Dreptul nr. 3/2005, p. 290.

³ C. S.J., s.p., d. nr. 5543/2002, Dreptul nr. 4/2004, p. 248.

⁴ C.S.J., s.p., d. nr. 3988/1999, Dreptul nr. 2/2001, p. 227.

⁵ C.S.J., s.p., d. nr. 807/1991, *Probleme de drept...*, 1990-1992, p. 353.

⁶ A. Filipaș, *op. cit.*, p. 170.

⁷ T. Toader, *op. cit.*, p. 48.

⁸ Plen. T.S., decizia de îndrumare nr. 2/1976, RRD nr. 6/1985; T.S., s.p., d. nr. 1016/1989, Dreptul nr. 4/1990, p. 76.

⁹ G. Antoniu, în colab., *Codul penal al României comentat și adnotat, partea specială*, vol. I, Ed. Șt. și Enciclopedică, București, 1975, p. 174; V. Păvăleanu, *Aspecte referitoare la săvârșirea infracțiunilor de omor calificat și omor deosebit de grav*, Dreptul nr. 8/1995, p. 49.

există și o opinie izolată¹, în sensul că instanțele ar trebui să încadreze omorul copilului nou-născut în art. 175 lit. c) Cod penal, dar nu și la lit. d). Lăsarea unei persoane în vârstă aflate în stare de ebrietate, după violarea ei, parțial dezbrăcată, noaptea la sfârșitul lunii noiembrie, pe o vreme geroasă, cu urmarea decesului cauzat prin șoc hipotermic, constituie infracțiunea de omor calificat săvârșită profitând de starea victimei de a se apăra². Tot astfel, s-a reținut că uciderea victimei în timpul somnului constituie infracțiunea de omor calificat, deoarece într-un asemenea caz făptuitorul profită de starea de neputință a victimei de a se apăra³. Vârsta înaintată a victimei și împrejurarea că suferă de anumite boli nu duc la concluzia că se află în neputința de a se apăra, de vreme ce, la data uciderii ei, ducea o viață activă, normală, desfășurând diferite activități⁴.

- *A doua condiție* se referă la situația ca făptuitorul să profite efectiv de starea victimei, săvârșind infracțiunea mai ușor⁵. În practica judiciară s-a considerat că această condiție este îndeplinită în cazul în care inculpații, pe timp de noapte și fiind ger, au abandonat victima, femeie bătrână, istovită fizic și aflată în stare completă de ebrietate, cu consecința morții acesteia⁶.

Circumstanța este reală și se răsfrânge asupra participanților, în măsura în care au cunoscut-o.

e) Omorul săvârșit prin mijloace ce pun în pericol viața mai multor persoane [art. 175 lit. e) Cod penal]

Această agravantă există atunci când făptuitorul a ales ca mijloc de săvârșire a omorului un mijloc a cărui folosire e de natură să pună în pericol viața mai multor persoane și cu toate că și-a dat seama de posibilitatea acestui pericol, prevăzând existența lui totuși s-a folosit de acel mijloc la săvârșirea acțiunii de ucidere⁷. Este vorba de acele mijloace care prin ele însele, prin natura lor (gaze asfixiante, ș.a.) sau prin modul cum sunt folosite pot pune în pericol viața mai multor persoane (ex. otrăvuri) sau pot cauza moartea mai multor persoane. Sub acest aspect, s-a reținut că fapta inculpatului de a ucide cu o rafală de pistol mitralieră o persoană care se afla în picioare în mijlocul unei camere în care dormeau mai multe persoane, constituie omor calificat prevăzut de art. 175 lit. e) Cod penal, deoarece, trăgând mai multe gloanțe asupra victimei în direcția în care se aflau și alte persoane, a fost pusă în pericol și viața acestora⁸. Într-o altă cauză, Instanța Supremă⁹ a decis că fapta inculpatului de a stropi victima cu benzină și de a-i da foc, provocându-i arsuri pe 10% din suprafața corpului întrunește elementele constitutive ale tentativei la omor calificat prevăzută de art. 175 lit. e) Cod penal.

S-a susținut că această circumstanță este mai mult obiectivă decât subiectivă, dar natura obiectivă se rezolvă pe cale subiectivă¹⁰.

¹ A. Filipaș, *op. cit.*, p. 171.

² C.S.J., s.p., d. nr. 2296/1995, *Probleme de drept din jurisprudența C.S.J. în materie penală 1990-2000*, p. 230.

³ C.S.J., s.p., d. nr. 1405/1997, *Probleme de drept...*, p. 229.

⁴ C.S.J., s.p., d. nr. 881/1992, *Probleme de drept...*, p. 231.

⁵ Justin Grigoraș, *Examen teoretic al practicii Tribunalului Suprem în materia unor împrejurări care determină formele calificate sau deosebit de grave ale infracțiunii de omor*, RRD nr. 8/1975, p. 33.

⁶ C.S.J., s.p., d. nr. 2296/1995, *Dreptul nr. 5/1996*, p. 129.

⁷ V. Dongoroz, în colab., *Explicații teoretice...*, vol. III, *op. cit.*, p. 192.

⁸ C.S.J., s.p., d. nr. 68/2000, *Dreptul nr. 7/2001*, p. 58.

⁹ Î.C.C.J., s.p., d. nr. 1597/2006, *Buletinul Casației nr. 4/2006*, p. 43.

¹⁰ A. Filipaș, *op. cit.*, p. 171.

În situația în care mijlocul folosit ar produce și moartea altei persoane, fapta va constitui omor deosebit de grav prevăzut de art. 176 lit. b) Cod penal¹. În acest caz vinovăția făptuitorului constă în intenția directă în raport cu persoana vizată și intenția indirectă în raport cu folosirea mijloacelor care pun în pericol viața altor persoane, pericol pe care făptuitorul l-a prevăzut și l-a acceptat.

Circumstanța este reală și se răsfrânge asupra participanților în măsura în care au cunoscut-o.

f) Omorul săvârșit în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale victimei [art. 175 lit. f) Cod penal]

Această agravantă are în vedere, de regulă, omorul care se comite dintr-un sentiment de nemulțumire sau de răzbunare pentru modul în care victima, în cadrul îndatoririlor de serviciu sau publice, a satisfăcut interesele ori pretențiile autorului². Există circumstanța și atunci când făptuitorul ucide pentru a împiedica victima să-și exercite îndatoririle de serviciu. Astfel, fapta inculpatului care, conducând cu viteză autoturismul proprietate personală fără a avea permis de conducere, nu a oprit la semnalizarea unor lucrători de poliție, aflați în exercitarea atribuțiilor de serviciu, continuând să circule cu viteză la fel de mare, accelerând și lovindu-l frontal pe unul dintre aceștia, întrunește elementele constitutive ale tentativei la omor calificat prevăzute de art. 20, 175 lit. f) și h) Cod penal³.

Agravanta nu este aplicabilă în cazul în care victima (un ofițer de poliție) și-a depășit atribuțiile de serviciu prin pălmuirea și amenințarea inculpatului care refuză să se legitimizeze⁴. Unii autori⁵ și-au exprimat îndoieli asupra soluționării corecte a acestei cauze.

Într-o altă speță⁶, s-a reținut că fapta inculpatului de a pune în pericol viața unui ofițer de poliție aflat în exercițiul funcțiunii, prin aplicarea loviturii de cuțit în abdomen, constituie tentativă de omor calificat prevăzută de art. 20, 175 lit. f) Cod penal. În cazul în care victima îndeplinește o activitate importantă de stat sau publică, iar omorul este săvârșit în împrejurări care fac ca fapta să pună în pericol siguranța statului, făptuitorul va răspunde pentru infracțiunea de atentat care pune în pericol siguranța statului prevăzută de art. 160 Cod penal.

g) Omorul săvârșit pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la urmărire sau arestare, ori de la executarea unei pedepse [art. 175 lit. g) Cod penal]

Circumstanța agravantă se referă la scopul săvârșirii omorului, care constă în sustragerea făptuitorului de la urmărire, arestare sau de la executarea unei pedepse. Prin săvârșirea omorului în condițiile menționate se încalcă în secundar și relațiile sociale referitoare la activitatea de înfăptuire a justiției.

Urmărirea poate avea semnificația de urmărire fizică, cum ar fi în cazul în care făptuitorul e surprins în flagrant delict și urmărit de o persoană pentru a fi prins și predat

¹ V. Dongoroz, în colab., *Explicațiile teoretice...*, vol. III, *op. cit.*, p. 192.

² Gh. Nistoreanu, Alex. Boroș, *Drept penal. Partea specială*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 79.

³ C.S.J., s.p., d. nr. 1710/1995, Dreptul nr. 6/1996, p. 116.

⁴ C.S.J., s.p., d. nr. 124/1999, Dreptul nr. 8/2000, p. 55.

⁵ Gh. Nistoreanu, Alex. Boroș, *op. cit.*, p. 79.

⁶ C.S.J., s.p., d. nr. 109/1999, RDP nr. 4/2001, p. 155.

organelor de urmărire penală, cât și sensul de urmărire penală, întrucât textul nu face nicio precizare¹.

Prin arestare se înțelege atât arestarea ca măsură preventivă, cât și arestarea în baza unei hotărâri de condamnare, iar prin executarea unei pedepse se înțelege măsura luată pentru aducerea la îndeplinire a dispozițiilor privind executarea unei pedepse principale, complementare sau accesorii. Atunci când măsura arestării nu a fost luată cu respectarea dispozițiilor legale, ori executarea pedepsei nu poate fi adusă la îndeplinire fiind grațiată, fapta constituie omor simplu și nu calificat. Nu se cere ca făptuitorul să realizeze scopul pe care l-a urmărit prin săvârșirea omorului, fiind suficient ca acest scop să fi existat în momentul comiterii faptei. Această agravantă nu a fost reținută într-o cauză² în care făptuitorul fiind invitat de organele de poliție pentru cercetări, a părăsit sediul poliției, iar un elev practicant al școlii de subofițeri s-a deplasat la domiciliul acestuia cerându-i să revină la poliție, însă a fost lovit cu cuțitul. S-a considerat că lipsește scopul cerut de lege, deoarece, împotriva inculpatului nefiind luată măsura reținerii sau arestării nu se poate vorbi de un omor săvârșit în scopul sustragerii de la urmărirea penală.

Dacă făptuitorul săvârșește omorul în scop de evadare din executarea unei pedepse, se va aplica agravanta și se va reține infracțiunea de evadare în concurs cu infracțiunea de omor calificat.

h) Omorul săvârșit pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni [art. 175 lit. h) Cod penal]

Agravanta se referă la scopul săvârșirii omorului, care constă în înlesnirea sau ascunderea altei infracțiuni.

În cazul înlesnirii comiterii altei infracțiuni, nu interesează dacă făptuitorul urmează sau nu să participe la acea infracțiune, iar dacă urmează să participe, nu interesează calitatea pe care o va avea. Tot astfel, nu interesează dacă omorul se săvârșește anterior sau concomitent cu respectiva infracțiune. Este indiferent dacă scopul a fost sau nu realizat, dacă infracțiunea a cărei înlesnire a fost urmărită s-a consumat sau a rămas în faza tentativei. În această privință Instanța Supremă³ a reținut infracțiunea de omor calificat prevăzută de art. 175 lit. h) Cod penal într-o cauză în care inculpații au încercat să violeze victima, stăruind în acțiunea lor chiar și după ce aceasta i-a avertizat că va sări pe fereastra care se afla la o înălțime de 13 m. Într-o altă speță⁴, s-a reținut că uciderea unei persoane după violarea ei constituie, în lipsa altui mobil, infracțiunea de omor calificat comisă pentru a ascunde săvârșirea altei infracțiuni. În fine, Instanța Supremă⁵ a decis că uciderea victimei infracțiunii de viol, după săvârșirea faptei, pentru a o împiedica să țipe și a ascunde comiterea infracțiunii constituie infracțiunile prevăzute de art. 197 alin. 1 și art. 175 lit. h) Cod penal, cu motivarea că sugrumarea victimei nu s-a produs în cadrul acțiunii de constrângere a acesteia la raport sexual, ci ulterior, pe baza unei noi rezoluții. S-a considerat că reprezintă o tentativă de omor calificat, fapta constând în încercarea de a ucide o persoană care l-a surprins pe făptuitor în timpul

¹ T. Toader, *op. cit.*, p. 50; Gh. Nistoreanu, Alex. Boroi, *op. cit.*, p. 80.

² T.S., s.p., d. nr. 1280/1984, RRD nr. 6/1985, p. 53.

³ C.S.J., s.p., d. nr. 470/1993, citată de V. Păvăleanu, *op. cit.*, p. 49.

⁴ Î.C.C.J., s.p., d. nr. 3762/2004, C. Crișu, *Codul penal...*, Ed. Juris Argessis, 2006, p. 247.

⁵ C.S.J., s.p., d. nr. 4569/2002, Dreptul nr. 5/2004 p. 280.

furtului, după ce aceasta a refuzat să păstreze tăcerea și chiar a amenințat că-l va denunța pe infractor organelor de poliție¹.

i) Omorul săvârșit în public [art. 175 lit. i) Cod penal]

Această agravantă a fost introdusă prin Legea nr. 140/1996 și are în vedere locul săvârșirii faptei, un loc public în sensul art. 152 Cod penal. În practica judiciară s-a reținut agravanta atunci când inculpatul i-a aplicat victimei, care se afla pe o stradă dintr-o localitate, o lovitură puternică de cuțit² și când uciderea victimei s-a produs în curtea școlii, în prezența mai multor persoane³.

Omorul comis într-un bar după închidere, în prezența unei singure persoane, constituie omor simplu, iar nu calificat, nefiind întrunite cerințele prevăzute în art. 152 Cod penal⁴. De asemenea, omorul săvârșit într-un loc neaccesibil publicului, dar în văzul a două persoane care sunt părți vătămate în cauză, nu poate fi încadrat în prevederile art. 175 lit. i) Cod penal, întrucât condiția cerută de art. 152 lit. c) Cod penal impune prezența a două sau mai multe persoane, altele decât părțile implicate în conflict⁵.

3. Omorul deosebit de grav (art. 176 Cod penal)

3.1. Conținutul legal

Omorul este deosebit de grav când este săvârșit în vreuna din următoarele împrejurări:

- a) prin cruzimi;
- b) asupra a două sau mai multor persoane;
- c) de către o persoană care a mai săvârșit un omor;
- d) pentru a săvârși sau ascunde săvârșirea unei tâlhării sau piraterii;
- e) asupra unei femei gravide;
- f) asupra unui magistrat, polițist, jandarm, ori asupra unui militar, în timpul sau în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale acestora;
- g) de către un judecător sau procuror, polițist, jandarm sau militar, în timpul sau în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau publice ale acestora.

Omorul deosebit de grav are în vedere săvârșirea faptei în prezența uneia sau unora dintre circumstanțele agravante enumerate în mod limitativ.

a) Omorul săvârșit prin cruzimi

Omorul se consideră săvârșit prin cruzimi atunci când făptuitorul a conceput și executat fapta în așa fel încât a produs victimei suferințe mult mai mari decât cele pe care le implică, în mod firesc, suprimarea violentă a vieții⁶.

Unii autori⁷ au susținut că, în acest caz, legiuitorul a încredințat o faptă, atât sub aspect obiectiv cât și sub aspect subiectiv. Sub aspect obiectiv a încredințat nu numai fapta de suprimare a vieții victimei ci și fapta de chinuire a acesteia, de săvârșire de acțiuni sau inacțiuni care dublează suferințele victimei. Sub aspect subiectiv, această circumstanță relevă din partea făptuitorului o perversitate maximă, ceea ce l-a determinat

¹ T.S., s.p., d. nr. 1279/1989, Dreptul nr. 9-12/1990, p. 248.

² C.S.J., s.p., d. nr. 1796/1999, Dreptul nr. 1/2001, p. 189.

³ C.S.J., s.p., d. nr. 66/2003, Dreptul nr. 7/2004, p. 263.

⁴ Î.C.C.J., s.p., d. nr. 3665/2004, T. Toader, în colab., *Codul penal...*, op. cit., p. 261.

⁵ C.S.J., s.p., d. nr. 2724/2001, Dreptul nr. 5/2002, p. 189.

⁶ O. Loghin, A. Filipaș, op. cit., p. 41

⁷ A. Filipaș, op. cit., p. 174.

pe legiuitor să includă în latura subiectivă a infracțiunii nu numai intenția directă sau indirectă de comitere, dar și intenția de a supune victima la suferințe suplimentare, altele decât cele care aparțin în mod firesc omorului¹.

În practica judiciară, s-a considerat că omorul este săvârșit prin cruzimi, atunci când făptuitorul a conceput și executat fapta, folosind metode cauzatoare de suferințe prelungite și de maximă intensitate, realizând astfel, alături de rezultatul constând în suprimarea vieții victimei, și un al doilea rezultat, constând în chinuirea ei fizică sau morală². Astfel, s-a reținut că sunt întrunite elementele omorului deosebit de grav comis prin cruzimi: stropirea victimei cu benzină, după care i-a dat foc³; aplicarea victimei a 32 de lovituri cu briceagul în zona ficatului, toracelui și a gâtului⁴; aplicarea victimei, pe o durată mare de timp și cu intensitate deosebită, a unor lovituri repetate pe întreaga suprafață a corpului, folosindu-se de o bătă și de o coadă de târnăcop, după care a părăsit-o, noaptea, pe timpul rece, determinându-i moartea în chinuri mari, după aproximativ 5 ore⁵, sau atunci când inculpatul a lovit victima cu pumnul, în intervale succesive totalizând 3 ore, ca urmare a unui traumatism cerebral și a numeroase leziuni traumatice pe trunchi și membre⁶.

Atunci când acțiunea de ucidere se realizează prin actele convergente ale mai multor făptuitori, actele acestora nu se fracționează în raport cu fiecare făptuitor, ci se iau în considerare în ansamblu, reținându-se pentru toți infracțiunea de omor săvârșit prin cruzimi⁷.

Aplicarea de lovituri repetate cu toporul și decapitarea victimei, când nu mai reacționează fizic, provoacă oroare și dezgust și se încadrează în norma de încriminare a omorului săvârșit prin cruzimi⁸. Nu interesează dacă cruzimile au dus, prin ele însele, la moartea victimei sau dacă făptuitorul le-a folosit numai pentru a o chinui înainte de a o ucide⁹. S-a reținut omor prin cruzimi în cazul în care inculpatul a aplicat victimei, care a decedat, numeroase lovituri cu o deosebită intensitate, cu o curea peste tot corpul, care i-au provocat multiple echimoze, cuprinzând mai mult din jumătatea corpului, plăgi contuzie și fracturi ale coastelor¹⁰.

În cazul infracțiunii de omor comis prin cruzimi nu se aplică și circumstanța agravantă prevăzută de art. 75 lit. b) Cod penal, privind săvârșirea infracțiunii prin acte de cruzime¹¹.

Circumstanța examinată este reală și se răsfrânge asupra participanților.

b) Omorul săvârșit asupra a două sau mai multor persoane

Agravanta se referă la pluralitatea de victime, situație care sporește pericolozitatea socială a omorului și îl caracterizează pe făptuitor ca fiind deosebit de periculos. Cu privire la această agravantă în literatura juridică s-au exprimat opinii diferite.

¹ *Ibidem*.

² Alex. Boroș, Gh. Nistoreanu, *op. cit.*, p. 39.

³ C.S.J., s.p., d. nr. 1860/2002, Dreptul nr. 7/2003, p. 226.

⁴ C.S.J., s.p., d. nr. 11/2001, Dreptul nr. 6/2002, p. 221.

⁵ C.S.J., s.p., d. nr. 740/1998, Dreptul nr. 8/1999, p. 146.

⁶ C.S.J., s.p., d. nr. 3763/1999, Dreptul nr. 2/2001, p. 227.

⁷ C.S.J., s.p., d. nr. 321/1998, Dreptul nr. 7/1999, p. 48.

⁸ C.S.J., s.p., d. nr. 201/2002, R.D.P. nr. 4/2003, p. 118.

⁹ C.S.J., s.p., d. nr. 201/2000, Dreptul nr. 8/2000, p. 51.

¹⁰ T.S., s.p., d. nr. 1330/1981, R.R.D. nr. 1/1982, p. 59.

¹¹ T.S., s.p., d. nr. 1330/1981, R.R.D. nr. 1/1982, p. 59.

Potrivit unei opinii¹, moartea a două sau mai multor persoane trebuie să fie rezultatul unei singure acțiuni, cum ar fi aruncarea unei bombe, acțiune ce a avut drept rezultat uciderea mai multor persoane.

Într-o altă opinie², s-a susținut că omorul deosebit de grav prevăzut de art. 176 lit. b) înseamnă omorul comis printr-un singur act material care a avut ca efect uciderea a două sau mai multor persoane sau prin mai multe acte materiale comise cu aceeași ocazie și care a avut ca rezultat o pluralitate de victime. Această opinie a fost exprimată și printr-o decizie de îndrumare a Plenului fostului Tribunal Suprem³. Va exista omor deosebit de grav consumat sau rămas în faza de tentativă numai dacă prin actele de violență comise în aceeași împrejurare s-a produs decesul a cel puțin două victime, sau acestea nu au decedat. Instanța Supremă⁴ a statuat că actele de violență cu intenția de a ucide, săvârșite în aceeași împrejurare asupra a două persoane, dintre care una a decedat, constituie atât infracțiunea de omor – simplu, calificat sau deosebit de grav – comisă asupra unei singure persoane, cât și tentativa de omor după caz, simplu, calificat sau deosebit de grav, aflate în concurs. Într-o cauză⁵, s-a reținut că fapta inculpatului de a ucide pe un vecin în locuința acestuia, unde l-a găsit cu soția sa, pe care a ucis-o în curtea domiciliului comun, constituie infracțiunea prevăzută de art. 176 lit. b) Cod penal, întrucât uciderea celor două persoane a avut loc în aceeași împrejurare, ca urmare a unui conflict cu inculpatul, iar între cele două fapte nu a trecut decât un interval de timp foarte scurt. Într-o altă speță, Instanța Supremă⁶ a decis că lovirea cu intensitate a unei persoane cu cuțitul în zona inferioară a abdomenului, precum și a altei persoane în coapsă, cauzându-le leziuni în urma cărora ambele au decedat, sunt acțiuni ce caracterizează intenția de a ucide și, deci, faptele constituie infracțiunea prevăzută de art. 176 lit. b) Cod penal. Tot astfel, uciderea a două persoane, în aceeași împrejurare, ca urmare a unui conflict cu acestea, constituie o singură infracțiune de omor deosebit de grav, întrucât între cele două fapte nu a trecut decât un timp foarte scurt⁷. În fine, s-a reținut că fapta a doi inculpați de a se fi înțeles să ucidă două persoane cu aceeași ocazie și în realizarea acestei hotărâri a aplicat fiecare lovituri numai uneia din cele două victime, cauzându-le leziuni craniene ce le-au pus viața în pericol, constituie tentativă la infracțiunea prevăzută de art. 176 lit. b) Cod penal, fiind irelevantă împrejurarea că, împărțindu-și rolurile, fiecare inculpat a lovit doar pe una dintre cele două persoane⁸.

c) Omorul săvârșit de către o persoană care a mai săvârșit un omor

Această circumstanță se referă la un antecedent al făptuitorului – săvârșirea anterioară a altui omor – care demonstrează persistența sa infracțională în domeniul cercetat. În legătură cu această agravantă s-a pus problema dacă fapta anterioară trebuie să fie un omor consumat sau poate fi o tentativă⁹.

¹ V. Dongoroz, în colab., *op. cit.*, vol. III, p. 198.

² A. Filipaș, *op. cit.*, p. 180.

³ T.S., d.î. nr. 4/1970, C.D. 1970, p. 49.

⁴ Î.C.C.J., s.u., d. nr. V, din 20 februarie 2006, *Recursurile în interesul legii*, Ed. Hamangiu, 2007, p. 116.

⁵ C.S.J., s.p., d., nr. 2939/1995, Dreptul nr. 9/1996, p. 136.

⁶ C.S.J., s.p., d. nr. 989/1996, Dreptul nr. 10/1997, p. 123.

⁷ C.S.J., s.p., d. nr. 2938/1995, T. Toader, în colab., *Codul penal...*, *op. cit.*, p. 265.

⁸ T.S., s.p., d. nr. 1004/1985, Repertoriu 1980-1985, p. 211.

⁹ V. Păvăleanu, *op. cit.*, p. 50.